

ΚΙΛΚΙΣ 10-12 Δεκεμβρίου 2006

Διεθνές Συμπόσιο:

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση : αποτίμηση έργου και προτάσεις για το μέλλον στα πλαίσια της εκπαίδευσης για την αειφορία

Βιωματικό Εργαστήριο: « για ένα σχολείο της ανοχής και της ειρήνης »

Συντονιστής: Κωνσταντίνος Κιουρτσής, υπεύθυνος Αγωγής Υγείας
στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Πέλλας, Έδεσσα
τηλ: 6945872207, e-mail: kkiourtsis@sch.gr

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα_1: Αυτοπαρουσίαση και αλληλογνωριμία

(Διάρκεια: 5 min. Υλικά: μεγάλο χαρτόνι, μαρκαδόροι)

Ο συντονιστής ζητά από όλα τα μέλη της ομάδας να αυτοπαρουσιαστούν διαδοχικά ως εξής:

Το κάθε μέλος λέει το όνομά του και εκφράζει το κυριότερο - κατά την άποψή του - στοιχείο διαφορετικότητας που προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών και μαθητριών εντός ή εκτός τάξης (πχ καταγωγή, φύλο κλπ). Ταυτόχρονα, το στοιχείο αυτό το γράφει σε ένα μεγάλο χαρτόνι.

Όταν κλείσει ο κύκλος, ζητά από τα μέλη να συμπληρώσουν την κατάσταση εκφράζοντας αυθόρμητα όλα όσα άλλα στοιχεία διαφορετικότητας προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών και μαθητριών.

Ο πίνακας αναρτάται σε περίοπτη θέση.

Δραστηριότητα_2: Βαθμός ανεκτικότητας

(Διάρκεια: 20 min. Υλικά: foto 1,2,3,4,5. Κάρτα_1, στυλό)

Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν πέντε (5) ομάδες με τη βοήθεια του παζλ φωτογραφιών.

Στη συνέχεια, τα μέλη της κάθε ομάδας, δίδουν τίτλο στην εικόνα της κάρτας τους και συναποφασίζουν τις απαντήσεις στα ερωτήματα της κάρτας_1.

Ακολούθως, ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα, ανακοινώνει στην ολομέλεια τον τίτλο της εικόνας, τις απαντήσεις και τα σχόλια της ομάδας του. Τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μπορούν να συμπληρώνουν.

Δραστηριότητα_3: Αυτόματη γραφή

(Διάρκεια: 20 min. Υλικά: χαρτιά A4, στυλό)

Ζητείται από όλα τα μέλη της ομάδας, σε χρόνο 5 min και με το σύστημα της αυτόματης γραφής να γράψουν ένα γράμμα μισής σελίδας προς ένα παιδί που δε γεννήθηκε ακόμα. Στο γράμμα αυτό θα εξηγούν ποια είναι η προσωπική συμβολή τους στην υπόθεση της ειρήνης εντός ή εκτός σχολείου.

Σε ζευγάρια, διαβάζονται και συζητούνται οι δύο ιστορίες.

Δραστηριότητα_4: Καροτοτσιμπολογάδες

(Διάρκεια: 5 min. Υλικά: κείμενο_3). Ο συντονιστής διαβάζει την ιστορία . . .

Δραστηριότητα_5: Οι επτά θεμελιώδεις αρχές της ειρήνης

(Διάρκεια: 5 min. Υλικά: κείμενο_4). Ομαδική συζήτηση

Δραστηριότητα_6: Αξιολόγηση της συνάντησης. Το κλείσιμο της ομάδας

Βιβλιογραφία

Blanchet, A., Trognon, A. (2002). *Ψυχολογία Ομάδων*. Αθήνα: Σαββάλας

Goleman, D. (1995). *Η συναισθηματική Νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Gray, G., Weare, K. (2000). *Η προαγωγή της ψυχικής και συναισθηματικής Υγείας στο σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Jaques, D. (2001). *Μάθηση σε ομάδες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κιουρτσής, Κ. (2003). *Η αγωγή υγείας στα σχολεία. Από την τάξη στην ομάδα*. Έδεσσα: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Νομού Πέλλας.

Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, Ε. (1998). *Η σιωπηλή γλώσσα των συναισθημάτων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Rogers, C. (1991). *Ομάδες συνάντησης*. Δίοδος, Αθήνα.

Thurber, J. (1998) *Μύθοι για την εποχή μας. Το άσπρο Ελάφι*. Αθήνα: Νεφέλη.

Unesco (1994). *Tolerance, The threshold of peace*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

<http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000981/098178e.pdf>

Waller, D. (2001). *Ομαδική Διαντιδραστική Art Therapy*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press,

Χαραμής, Π., επιμέλεια (2000). *Σχολείο χωρίς σύνορα*. Αθήνα: Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ

ΚΑΡΤΑ_1

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

α/α	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1	Γλώσσα: Οι μαθητές/-τριες χρησιμοποιούν ρατσιστικά ή εθνικιστικά στίγματα ή άλλους δυσφημιστικούς όρους;		
2	Στερεοτυπία: Οι μαθητές/-τριες εκφράζονται γενικά με αρνητικούς όρους σχετικά με όσους είναι διαφορετικοί;		
3	Εμπαιγμός: Οι μαθητές/-τριες επιδιώκουν να φέρουν σε αμηχανία άλλους μαθητές/-τριες επικεντρώνοντας την προσοχή σε ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά τους;		
4	Προκατάληψη: Οι μαθητές/-τριες δέχονται ότι ορισμένοι άνθρωποι αξίζουν λιγότερο, εξαιτίας της φυλετικής ή εθνικής προέλευσής τους ή των προσωπικών χαρακτηριστικών τους;		
5	Διάκριση: Οι μαθητές/-τριες αποφεύγουν συστηματικά κάποιους συμμαθητές/-τριές τους, μην επιλέγοντας αυτούς για συντρόφους στο παιχνίδι ή στην ομάδα τους;		
6	Εξοστρακισμός: Περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα στο οποίο οι μαθητές/-τριες απομονώνουν κάποιους συμμαθητές/τριές τους ώστε να μη συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες;		
7	Παρενόχληση: Κάποιοι μαθητές/-τριες επιδιώκουν να δημιουργήσουν σε συμμαθητές/τριές τους έλλειψη άνεσης, ΜΕ μορφές συμπεριφοράς που αποσκοπούν στο να τους αναγκάσουν είτε να συμμορφωθούν είτε να αποσυρθούν από την ομάδα;		
8	Τρομοκρατία (bullying): Κάποιοι μαθητές/-τριες ως ομάδα, τείνουν εσκεμμένα να εκφοβίσουν κάποιους μικρότερους ή ασθενέστερους συμμαθητές/-τριες και να τους πειθαναγκάζουν με βία να κάνουν ό,τι επιθυμεί η ομάδα;		
9	Απομόνωση: Υπάρχουν μαθητές/-τριες που έχουν αποκοπεί οριστικά από τα παιχνίδια, τις παρέες και τις σχολικές δραστηριότητες;		
10	Τραυματισμοί: Υπάρχουν μαθητές/-τριες που έχουν υποστεί επίθεση ή φυσική βία από συμμαθητές/-τριες τους;		

ΚΕΙΜΕΝΟ_1

ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥΣ

Χαραμής, Π. επιμέλεια (2000). *Σχολείο χωρίς σύνορα*.
Αθήνα: Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ, 46-47.

- Γλώσσα:** Οι μαθητές/-τριες αποκαλούν ο ένας τον άλλο με τα ονόματά τους ή χρησιμοποιούν ρατσιστικά ή εθνικιστικά στίγματα ή άλλους δυσφημιστικούς όρους;
- Στερεοτυπία:** Οι μαθητές/-τριες εκφράζονται γενικά με αρνητικούς όρους σχετικά με τις φυλετικές ή εθνικές ομάδες, τους αναπήρους, τους ηλικιωμένους ή όσους είναι διαφορετικοί από αυτά;
- Εμπαιγμός:** Οι μαθητές/-τριες επιδιώκουν ή τείνουν να φέρουν σε αμηχανία άλλους μαθητές/-τριες επικεντρώνοντας την προσοχή σε ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά ή σε λάθη τους, ή σε συνθήκες της ζωής τους, ή της οικογένειας, ή των φίλων τους;
- Προκατάληψη:** Οι μαθητές/-τριες δέχονται ότι ορισμένοι άνθρωποι είναι λιγότερο ικανοί ή ότι αξίζουν λιγότερο, εξαιτίας της φυλετικής ή εθνικής προέλευσής τους ή λόγω των προσωπικών χαρακτηριστικών;
- Δημιουργώντας εξιλαστήρια θύματα (αποδιοπομπαίους τράγους):** Οι μαθητές/-τριες τείνουν να αποδίδουν με υβριστικούς ή ταπεινωτικούς χαρακτηρισμούς σε έναν ή σε κάποιους συγκεκριμένους συμμαθητές/-τριες, μια κακή εξέλιξη, ένα ατύχημα, τις φιλονικίες, την ήττα στα σπορ ή άλλους ανταγωνισμούς;
- Διάκριση:** Οι μαθητές/-τριες αποφεύγουν συστηματικά κάποιους συμμαθητές/-τριές τους, μην επιλέγοντας αυτούς για συντρόφους στο παιχνίδι ή στην ομάδα τους;
- Εξοστρακισμός:** Περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα στο οποίο οι μαθητές/-τριες δεν κάνουν λόγο για έναν ή για λίγους συμμαθητές τους ή απομονώνουν κάποιους συμμαθητές/τριές τους ώστε να μη συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες;
- Παρενόχληση:** Κάποιοι μαθητές/-τριες επιδιώκουν να δημιουργήσουν σε συμμαθητές/τριές τους έλλειψη άνεσης, αφήνοντας ενοχλητικά σημειώματα ή σχέδια στο θρανίο τους, στα βιβλία τους, ή καταφεύγοντας σε άλλες μορφές συμπεριφοράς που αποσκοπούν στο να τους αναγκάσουν είτε να συμμορφωθούν είτε να αποσυρθούν από την ομάδα;
- Βεβήλωση ή παραμόρφωση:** Μερικοί μαθητές/-τριες δείχνουν εσκεμμένα και με διάφορους τρόπους (πχ γράφοντας υποτιμητικά συνθήματα στους τοίχους - γκράφιτι), έλλειψη σεβασμού προς την περιουσία ή τη σχολική εργασία συμμαθητή/τριας τους;
- Τρομοκρατία (bullying):** Κάποιοι μαθητές/-τριες ως ομάδα, τείνουν εσκεμμένα να εκφοβίσουν κάποιους μικρότερους ή ασθενέστερους συμμαθητές/-τριες, τείνουν επίσης να χρησιμοποιούν αρνητικά την κοινωνική τους κατάσταση, και να τους πειθαναγκάζουν με βία να κάνουν ό,τι επιθυμεί η ομάδα;
- Απομόνωση:** Υπάρχουν μαθητές/-τριες που έχουν αποκοπεί οριστικά από τα παιχνίδια, τις παρέες και τις σχολικές δραστηριότητες;
- Διαχωρισμός:** Υπάρχει η τάση κάποιοι μαθητές/-τριες να συγκεντρώνονται και να κοινωνικοποιούνται ως ομάδες που βασίζονται στη φυλή, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή το φύλο; Εκφοβίζονται κάποιοι μαθητές/-τριες βίαια, ή αποθαρρύνονται με διάφορους τρόπους εκφοβισμού από το να συμμετέχουν στις συζητήσεις της τάξης ή να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους;
- Τραυματισμοί:** Υπάρχουν μαθητές/-τριες που έχουν υποστεί επίθεση ή φυσική βία από συμμαθητές/-τριες τους;

KEIMENO_2

Towards a Culture of Peace: diagnosing intolerance and describing tolerance
(<http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000981/098178e.pdf>)

Language: Denigrations and pejorative or exclusive language that devalues, demeans and dehumanises cultural, racial, national or sexual groups. Denial of language rights.

Stereotyping: Describing all members of a group as characterized by the same attributes usually negative.

Teasing: Calling attention to particular human behaviours, attributes and characteristics so as to ridicule or insult.

Prejudice: Judgement on the basis of negative generalisations and stereotypes rather than on the actual facts of a case or specific behaviours of an individual or group.

Scapegoating: Blaming traumatic events or social problems on a particular group.

Discrimination: Exclusion from social benefits and activities on primarily prejudicial grounds.

Ostracism: Behaving as if the other were not present or did not exist. Refusal to speak to or acknowledge the other, or their culture (includes ethnocide).

Harassment: Deliberate behaviours to intimidate and degrade others, often intended as a means of forcing them out of the community, organization or group.

Desecration and effacement: Forms of defacement of religious or cultural symbols or structures intended to devalue and ridicule the beliefs and identities of those to whom these structures and symbols are meaningful.

Bullying: Use of superior physical capacity or greater numbers to humiliate others or deprive them of property or status.

Expulsion: Officially or forcefully expelling or denying right of entrance or presence in a place, social group, profession or any place where group activity occurs, including those upon which survival depends, such as places of employment or shelter, etc.

Exclusion : Denying possibilities to meet fundamental needs and/or participate fully in the society, as in particular communal activities.

Segregation: Enforced separation of people of different races, religions or genders, usually to the disadvantage of one group (includes Apartheid).

Repression: Forceful prevention of enjoyment of human rights.

Destruction: Confinement, physical abuse, removal from area of livelihood, armed attacks and killings (includes genocide).

Καροτοτσιμπολογάδες

Thurber, J. (1988) *Μύθοι για την εποχή μας*. Αθήνα: Νεφέλη, 109-110

Ακόμα και τα πιο μικρά παιδιά, θυμούνται ότι ήτανε κάποτε μια οικογένεια κουνελιών, που μένανε κοντά σε μια αγέλη λύκων. Οι λύκοι δήλωσαν ότι δεν τους άρεσε ο τρόπος ζωής των κουνελιών (οι λύκοι τη βρίσκανε με τον δικό τους τρόπο ζωής, γιατί δεν γινότανε να ζήσουνε διαφορετικά).

Μια νύχτα, κάμποσοι λύκοι σκοτώθηκαν από ένα σεισμό, και για το σεισμό κατηγορήθηκαν τα κουνέλια, γιατί είναι γνωστό τοις πάσι, ότι τα κουνέλια κοπανάνε το έδαφος με τις πίσω πατούσες τους, προκαλώντας σεισμούς.

Μια άλλη νύχτα, ένας από τους λύκους σκοτώθηκε από έναν κεραυνό. Και πάλι κατηγορήθηκαν τα κουνέλια. Γιατί είναι γνωστό τοις πάσι, ότι όποιος τρώει μαρούλια, προκαλεί μπουμπουνητά.

Οι λύκοι, απειλήσανε ότι θα εκπολιτίσουν τα κουνέλια, αν δεν συμμορφώνονταν. Και τότε τα κουνέλια αποφάσισαν να μετακομίσουν σε ένα έρημο νησί. Τα άλλα ζώα όμως, που μένανε πολύ μακριά, τα κατακρίνανε τα κουνέλια, και λέγανε:

" Οφείλετε να μείνετε στον τόπο σας, και να φανείτε γενναίοι. Ο κόσμος αυτός δεν είναι για φυγάδες. Αν σας επιτεθούνε οι λύκοι, εμείς θα προστρέξουμε, γι' αυτό να μην αμφιβάλλετε καθόλου "

Έτσι, τα κουνέλια συνεχίσανε να ζούνε δυο βήματα από τους λύκους, και μια μέρα έγινε μια τεράστια πλημμύρα και πνίγηκε μεγάλος αριθμός λύκων. Κατηγορήθηκαν τα κουνέλια για αυτό. Γιατί είναι γνωστό τοις πάσι, ότι καροτοτσιμπολογάδες με μεγάλα αυτιά, προκαλούν πλημμύρες. Και οι λύκοι -για το δικό τους καλό - πέσανε πάνω στα κουνέλια, και τα φυλάκισαν σε μια σκοτεινή σπηλιά.

Επειδή για κάμποσες εβδομάδες τα κουνέλια δεν ακουγόντουσαν πουθενά, τα άλλα ζώα απαίτησαν από τους λύκους να τους εξηγήσουν τι τους είχε συμβεί. Οι λύκοι απάντησαν ότι τα κουνέλια είχαν φαγωθεί κι αφού είχαν φαγωθεί, η υπόθεση ήταν καθαρά εσωτερικό τους θέμα.

Τα άλλα ζώα όμως, προειδοποίησαν τους λύκους, ότι υπήρχε περίπτωση να ενωθούν όλοι εναντίον τους, εάν αυτοί δεν παρουσίαζαν επαρκή δικαιολογία για τη γενοκτονία των κουνελιών. Οι λύκοι λοιπόν, τους παρουσίασαν τη δικαιολογία που ζήτησαν:

" Προσπαθούσαν να φύγουν", είπανε, "και ο κόσμος αυτός δεν είναι για φυγάδες".

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Χαραμής, Π. επιμέλεια (2000). *Σχολείο χωρίς σύνορα*.
Αθήνα: Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ, 47-48.

1. *Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι παγκόσμια ιδέα.*
Το κάθε μέλος, είναι υποχρεωμένο να επιτρέπει σε όλα τα άλλα μέλη της κοινότητας να ζουν ως *καταξιωμένα πρόσωπα*.
(αρχή της ανεκτικότητας)
2. Να υπάρχουν τόποι και ευκαιρίες, ώστε το κάθε μέλος της κοινότητας να μπορεί να γνωρίζει *τουλάχιστον τα ονόματα των άλλων μελών*.
(αρχή της γνωριμίας)
3. Η πολυμορφία και ποικιλία των μελών της κοινότητας, να επιβεβαιώνεται εύκολα. Το κάθε μέλος της κοινότητας πρέπει να *σέβεται αυτές τις διαφορές*.
(αρχή του σεβασμού της διαφοράς)
4. Όλα τα πρόσωπα της κοινότητας είναι *μοναδικά και ανεπανάληπτα*. Το κάθε μέλος είναι ένα ξεχωριστό δώρο, που δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας και ούτε θα υπάρξει ποτέ στο μέλλον.
(αρχή της κατανόησης της μοναδικότητας)
5. Οι διαφορές μπορούν να μειωθούν, όταν το κάθε μέλος της κοινότητας μπορεί να έχει τα *πλεονεκτήματα των χαρισμάτων των άλλων μελών*, ώστε αυτά να λειτουργούν *συμπληρωματικά*.
(αρχή της συμπληρωματικότητας)
6. Το κάθε μέλος ωφελεί και ωφελείται, όταν τα ενδιαφέροντα όλων προσφέρονται μέσω της συνεργασίας και της *αμοιβαιότητας*.
(αρχή της αμοιβαιότητας)
7. Η συνεργασία των μελών της κοινότητας και η ανάπτυξη δεξιοτήτων για την οικοδόμηση της *ειρήνης*, δημιουργούν μια κοινότητα συνεκτική και η αρμονία χαρακτηρίζει τη συμβίωση.
(αρχή της αγωγής ειρήνης)

Διεθνές Συμπόσιο: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση:
αποτίμηση έργου και προτάσεις για το μέλλον στα πλαίσια της εκπαίδευσης για την αειφορία.
Κιλκίς, 10,11,12 Δεκεμβρίου 2006.
Εργαστήριο I : «για ένα σχολείο της ανοχής και της ειρήνης»
συντονιστής: Κωνσταντίνος Κιουρτσής, υπεύθυνος αγωγής υγείας Δ.Ε. Νομού Πέλλας

ΤΙ ΚΡΑΤΑΩ ΑΠΟ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ:

ΤΙ ΠΕΤΑΩ ΑΠΟ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ:

foto1

foto2

foto3

foto4

foto5

